



סיכום תולדות המוזיקה הערבית

המוזיקה מלווה את הני האדם כבר משחר ההסטוריה לצורכי טקסים יום-יומיים, קרי: פולחני דת, עשיית כשפים, גירוש שדים ומחלות, חנינה לגשם, רקיחת תרופות, קבלות פנים ועוד. השימוש העיקרי במוזיקה התבצע בעיקר על ידי כל הקשה. ישנן סיפורים רבים המתארים את נשות הכפר שניגנו בתופים במטרה לעודד את הלוחמים בצאתם לקרב.

באשר לתולדותיה של המוזיקה הערבית מה שברור הוא שהיא הגיעה ממקורות מגוונים- הודו, פרס, מצרים, יוון ועירק (בבל). מהתקופה ה-6 לספירה, שהיא לפני האסלאם (ג'הליה), החלו גלי נדידת שבטים ערביים נודדים מחצי האי ערב לכיוון הסהר הפורה (לבנון, ירדן, עירק, סוריה וארץ ישראל). כחלק ממורשתם התרבותית הייתה מסורת של שירה ששקפה את החיים הקשים במדבר, מלחמות השבטים ויפי הנשים. השבטים הביאו איתם את השירה לכל מקום שהגיעו והתיישבו בו.

תקופת תור הזהב של המוזיקה הערבית מיוחסת למאה ה-8 עד למאה ה-10 לספירה, שזהו זמן שלטון הח'ליפים העבסים. בעקבות כיבוש האסלאם, התפתחו חיי רוח, כוח ועושר והחלה תקופת פריחה ושגשוג לתרבות הערבית. עם הזמן המוזיקה פילסה את מקומה גם לחוגים של החברה הגבוהה והיותה עבורם שעשוע והנעמת הזמן. בתקופה זו התפתחה תופעת ה"קנייה"- סחר בנשים זמרות שסופחו לאדון הבית ועבדו הן כשפחה והן כזמרת.

רוב במידע אודות המוזיקה המוזיקאים הערבים נשאב מן הספר "כיתאב אל-אר'ני" (ספר השירים) שחיבר הסופר והמשורר הערבי אבו פראג' אל-אספהני. בספר מצויים שלל אוסף שירים שהולחנו



מהתקופה הקדם אסלאמית ועד למאה ה-9 לספירה, פרטים סיוגרפיים על המשוררים, המלחינים, הזמרים ועל הנגנים.

המושג "תור הזהב בספרד" שהיה במאות ה-10 וה-11 לספירה מתייחס בעיקר לפריחה התרבותית היהודית. עם זאת, זוהי גם הייתה פריחה תרבותית גם לשירה ולמוזיקה האסלמיים. סגנון השירה שהתפתח בתקופה הזו נקרא "שירת המוושאחת". היצירות שהערביות שנכתבו בתקופה הזו נקראות: "יצירות אנדלוסיות".

במאה ה-13 לספירה החל תהליך של שקיעת האימפריה הערבית יחד עם עלייתה של האימפריה העות'מנית. מתקופה זו כמעט ולא חלו שינויים גדולים במוזיקה הערבית.

בסוף המאה ה-19 נולד הרכב ה"ת'חת", שנוסד על ידי אנטואן אלשווא בסוריה. הכוונה לכסא או לבמה מוגבהים עליו עומדים הזמר וחמישה נגנים שמנגנים ב: קאנון, עוד, נאי, תוף ורבאב (שלימים הוחלף בכינור). הרכב ה"ת'חת" ליווה את גדולי הזמרים של אותה תקופה, ביניהם: עבד אל וואהב, אום כולת'ום ועוד. כדי להתקבל להרכב הת'חת היה על הנגנים לעבור מבחני קבלה ורק הטובים נבחרו להופיע ונחשבו ל"מקצועיים".

בשנת 1871 עם פתיחתה של תעלת סואץ הוזמנו נגנים מאיטליה כדי שינגנו בטקס באפרה במצרים וגם שילמדו מוזיקה. עובדה זו היוותה את נקודת הפתיחה רשילובם של כלים מערביים לתוך המוזיקה הערבית, כמו: גיטרות, קלרינט, חלילים וקונטרבאס. עם הזמן גם גדלו מספר הנגנים והכלים שמשתתפים בתזמורת, ונוסדו בתי ספר למוזיקה ושירה באוניברסיטאות ובמוסדות התרבות בקהיר ובעולם הערבי.



בשנות ה-50 – 70 הומצאה תופעה מוזיקלית חדשה באמריקה שיצרה את המושג "מועדוני הלילה של המזרח התיכון", שהתבטא בסגנון מוזיקה, רפרטואר שירים ועיצוב דקורטיבי של המקום, בעיקר על ידי מהגרים ערבים. בתחילת שנות ה-40 של המאה ה-20 הופעות הראשונות היו במועדונים מזרח תיכוניים ביוון, לבנון ועוד, והרקדניות היו לרוב אתניות. עם הזמן, נערכו פסטיבלים בתחום והריקוד הופץ למדינות נוספות.

המוזיקה הערביות שרקדניות בטן רוקדות איתה היא מוזיקה ערבית שעברה עיבודים כדי שיתאימו לרקדניות בטן. במוזיקה לריקודי בטן יבלטו לרוב כלי הקשה ואילתורים של הנגנים כדי לאפשר הפגנת יכולות הן של הרקדנית והן של הנגנים. ישנן יצירות ספציפיות שנכתבו עבור רקדניות בטן, למשל: "סית אל חוסן" (גבירת החן) שיצר מוחמד סולטאן עבור נגאווה פואד.